

Gemeente Renkum

Voorstel aan de raad

Verantwoordelijk team

Team Beleid Sociaal Domein

Nummer

Kenmerk

2024-006040

Raad d.d.

25-01-2025

Paragraaf begroting

3

Portefeuillehouder

A.A. (Arend) Meijer

Steller

(Afra) Mijnheer

Datum

4 december 2024

Onderwerp

Referendumverordening gemeente

Geadviseerd besluit

1. Besluiten de Referendumverordening gemeente Renkum 2025 vast te stellen.

Toelichting op beslispunten

Op 27 maart 2024 heeft uw raad de motie Referendumverordening gemeente Renkum aangenomen. De raad gaf hiermee opdracht aan het college om het referendum als instrument van participatie mee te nemen in het ontwikkelen van het participatiebeleid. Aangezien we verschillende stappen zetten met inwonersparticipatie (zie het voorstel over de visie en verordening op inwonersparticipatie en het voorstel platform Renkum Verbindt) willen we ook voortvarend verder met de referendumverordening om de mogelijkheden voor inwonersparticipatie verder te vergroten.

In de voorliggende verordening organiseert de gemeente het referendum, verzorgt voorlichting en verstrekt subsidie. Een onafhankelijke en neutrale referendumcommissie adviseert en houdt toezicht op het referendumproces, wat bijdraagt aan het onafhankelijke karakter ervan.

Beoogd effect

Via een referendum kunnen inwoners van Renkum zich uitspreken over een ontwerp raadsbesluit. De Referendumverordening Renkum 2025 borgt de spelregels voor het organiseren van een referendum in de gemeente Renkum.

Kader

De Referendumverordening gemeente Renkum 2025 is een uitwerking van de motie Referendumverordening gemeente Renkum.

De basis voor het organiseren van referenda op gemeentelijk niveau ligt in artikel 149 van de Gemeentewet. Deze wet geeft gemeenteraden de bevoegdheid om verordeningen vast te stellen.

Daarnaast dient een referendumverordening te voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en aan de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Hierin zijn onder andere regels opgenomen over besluitvorming, de rechtsbescherming van burgers en de procedurele eisen die bij een referendum relevant zijn, zoals zorgvuldigheid en transparantie.

Indien het referendum gecombineerd wordt met een reguliere verkiezing, moeten de wettelijke kaders voor verkiezingen, zoals vastgelegd in de Kieswet, in acht worden genomen. Denk hierbij aan regels voor de inrichting van stembureaus, stemprocedure en het tellen van stemmen.

De raad op basis van artikel 82 van de Gemeentewet een referendumcommissie instellen, die een adviserende rol kan vervullen. Voor de vergoeding van deze commissieleden geldt het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers.

Tot slot is de invulling van de Referendumverordening gemeente Renkum 2025 gebaseerd op de Model Referendumverordening van de VNG. Om tot een goed en bruikbaar model te komen, heeft de VNG een klankbordgroep ingesteld die bestond uit vier wetenschappers (vaak met lokale referenda-ervaring) en twee leden van de VNG-commissie Raadsleden en Griffiers.

Argumenten

De VNG heeft kennis en ervaring opgedaan bij lokale referenda voor het opstellen van een modelverordening. De voorliggende referendumverordening Renkum 2025 is gebaseerd op de bepalingen uit de VNG modelverordening, zoals ook gewenst door de raad in de motie Referendumverordening Renkum.

Kiesgerechtigden voelen zich meer betrokken bij de lokale democratie als ze invloed op de besluitvorming kunnen hebben. Democratie is meer dan eens per vier jaar een stem uitbrengen. Door een referendum mogelijk te maken, kunnen inwoners tussen de verkiezingen zich uitspreken over een te nemen raadsbesluit en wordt de binding tussen inwoners en de lokale democratie vergroot.

De VNG modelverordening stelt gemeenten in staat lokale keuzes te maken. In de bijlage (die geen onderdeel uitmaakt van de verordening) staat toegelicht welke keuzes gemaakt zijn en een overzicht van aanpak van andere gemeenten.

Kanttekeningen

Een referendum is een democratisch middel waarmee inwoners zich kunnen uitspreken over een politieke kwestie. Er is geen sprake van een 'bindend referendum' (bindend betekent dat de uitslag van het referendum uitgevoerd moet worden). Dit is in Nederland niet mogelijk. Hiervoor moet de Grondwet worden gewijzigd. Het niet-bindende karakter leidt mogelijk tot teleurstelling bij inwoners wanneer zij de indruk hebben dat hun mening geen doorslaggevend resultaat heeft.

Een referendum is een relatief zwaar instrument om inwoners te laten participeren. Dit komt doordat het een langdurig proces en gepaard gaat met organisatorische kosten. In de praktijk wordt het daarom vooral gebruikt voor onderwerpen met grote impact.

Draagvlak

De motie Referendumverordening gemeente Renkum is op van 27 maart 2024 aangenomen. Tijdens de raadsklankbordgroep inwonersparticipatie op 27-11-2024 is de voorliggende concept Referendumverordening besproken. Daaruit bleek dat er een voorkeur was om referenda door de gemeenteraad te organiseren. Daarnaast bleken er verschillende voorkeuren te zijn over te maken keuzes uit de VNG-modelverordening en interesse te bestaan voor de keuzes die andere gemeenten hebben gemaakt. In de bijlage (die geen onderdeel uitmaakt van de verordening) wordt een overzicht geboden van de aanpak van andere gemeenten.

Daarnaast is op 2-12-2024 met de griffier over de inhoud en de keuzes in de concept Referendumverordening gesproken. Hierbij zijn een aantal punten naar voren gekomen. Zo is

Onderwerp

Referendumverordening gemeente Renkum 2025

Datum

4 december 2024

Kenmerk

2024-006040

Pagina

2 van 3

besproken of de term 'raadsontwerp' overal in de verordening juist wordt gebruikt. Dit is naderhand bij de juridisch adviseur gecontroleerd.

Aanpak/Uitvoering/Communicatie

Inwoners worden via de gebruikelijke media uitgebreid geïnformeerd over de mogelijkheden, maar zeker ook over de onmogelijkheden, tot het houden van een referendum.

Als de raad besluit tot het vaststellen van de referendumverordening dan moet er een verordening referendumcommissie worden opgesteld en de vacatures voor leden van de referendumcommissie ingevuld worden.

Financiële consequenties

Vooralsnog geen.

Het vaststellen van de referendumverordening op zich heeft geen financiële consequenties.

Bij het houden van een referendum zijn er drie zaken die kosten met zich meebrengen:

- Bij het aannemen van een referendumverordening dient de raad een referendumcommissie aan te stellen. In andere gemeenten ontvangt deze commissie doorgaans een vergoeding per vergadering. Bv in Utrecht € 181,85 per persoon, per vergadering.
- De geschatte kosten voor het organiseren van een referendum zijn gebaseerd op de kosten voor een verkiezing en liggen rond de **€140.000** (prijspeil 2024). Dit bedrag is exclusief inhuur en inzet van ambtenaren.

Een deel van deze kosten is te reduceren door het referendum te combineren met bestaande verkiezingen. De kosten worden in dat geval geschat op **€ 30.000** (prijspeil 2024).

- Naast de kosten voor het organiseren van een referendum, wordt mogelijk ook subsidie toegekend voor bijkomende kosten voor activiteiten (art. 10 lid 5). Er is nog geen schatting te maken van het aantal activiteiten die worden aangevraagd.

De raad stelt, nadat is besloten tot het houden van een referendum, een budget vast voor de organisatie van en de voorlichting over het referendum. Hierbij moet dan ook de dekking worden aangegeven.

Juridische consequenties

Na vaststelling van de verordening door de raad wordt deze gepubliceerd op www.overheid.nl. Na publicatie treedt de verordening in werking op de dag na bekendmaking.

WMO-aspecten, Gezondheid, Duurzaamheid, Effect op vermindering regeldruk
Niet van toepassing.

Alternatieven

Geen, gezien opdracht van de raad.

Globale doelen

Onderwerp

Referendumverordening gemeente Renkum 2025

Datum

4 december 2024

Kenmerk

2024-006040

Pagina

3 van 3